

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

ECAD6006C

Yr Iaith ar Daith 3

Sesiwn 1

Ni fydd y perchnogion yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb dros golli cerbyd neu eiddo neu unrhyw niwed a wneir iddynt yma.

Will not the owners is taking no responsibility over losing vehicle or property or no damage and made they here

Elfen Asesu 1

Aseiniad ysgrifenedig (Methodoleg) - 40%

Ymateb yn feirniadol i erthygl, gan roi tystiolaeth o wybodaeth a dealltwriaeth gadarn o themâu sy'n gysylltiedig ag addysgu'r Gymraeg yn y sector cyfrwng Saesneg.

2000 o eiriau 8fed o Dachwedd, 2019

Erthygl

Dr W. Gwyn Lewis

Addysg Ddwyieithog yn yr unfed ganrif ar hugain:
adolygu'r cyd-destun rhyngwladol

Elfen Asesu 2

Portffolio Tystiolaeth - 60%

7fed o Fai, 2020

- ▶ Tasg 1: Dewis thema addas i'w chyflwyno i grŵp o blant gan greu dau weithgaredd gwahaniaethol i'w cyflwyno iddynt. Dylid nodi'r rhesymeg dros ddewis y thema a'r prif nodau ynghlwm wrth y gweithgareddau. Dylid nodi'r gynulleidfa arfaethedig, a'r math o gyfleoedd addysgu iaith y byddai'r gweithgareddau yn eu cynnig wrth addysgu'r Gymraeg fel ail iaith neu fel iaith gyntaf. (Hyd at 400 gair)
- ▶ Tasg 2: Cyflwyno sesiwn thematig a dau weithgaredd gwahaniaethol i grŵp o blant yn ystod eich cyfnod PAP. Bydd angen i chi ffilmio'r sesiwn a'r gweithgareddau i'w dadansoddi gennych ac i'w cyflwyno fel rhan o asesiad y modwl. (Hyd at 8 munud)
- ▶ Tasg 3: Adfyfyriad ysgrifenedig ar dasg 2 (hyd at 1600 gair).
- ▶ Dylid ffilmio'r asesiadau mewn unrhyw fformat sy'n medru cael ei drosglwyddo i YouTube. Dylid gynnwys linc i'r clip YouTube ar y ddogfen rydych yn ei gyflwyno i Turnitin.
- ▶ EICH CYFRIFOLDEB CHI yw sicrhau bod y clip yn gweithio a'i fod yn bosib i'r marciwr ei wlyio.

Pam dwyieithrwydd?

Pam dwyieithrwydd?

- ▶ “all pupils in Wales should be provided with the opportunity to become bilingual” (CCW, 1989:25)

Pam ddwyieithrwydd?

- ▶ Ymchwil o'r C19ain tan 1960 - canolbwyntio ar elfennau negyddol o fod yn ddwyieithog

Laurie, 1890:15

- ▶ “if it were possible for a child to live in two languages at once equally well, so much the worse. His intellectual and spiritual growth would not thereby be doubled, but halved”
- ▶ “mental confusion”, “handicapped”
- ▶ Reynold, 1928; Carroll, 1953; Arsenian, 1937; Darcy, 1946; Jensen, 1962

Saer, 1924:52 (yng Nghymru)

- ▶ “monoglot English-speaking children in the rural districts of Wales showed a considerable and a consistent superiority over the bilingual children in the same districts. The most obvious factor which seems to account for this is the use of two languages by the bilingualists before the power of using one has been acquired”

Saer et al., 1924:53

- ▶ “the difference in mental ability as revealed by intelligence tests is one of a permanent nature, since it persists in student throughout their university career.”

UNESCO, 1953:11

- ▶ “...the best medium for teaching a child is his mother tongue...Educationally, he learns more quickly through it than through an unfamiliar linguistic medium.”

Peal a Lambert (1962:22)

- ▶ Credir bod dysgwyr dwyieithog yn perfformio'n well na'u cyfoedion uniaith, oherwydd bod ganddyn nhw “greater mental flexibility”.
- ▶ Vygostky (1962): y gallu i siarad fwy nad un iaith yn arwain at gwell ymwybyddiaeth a hyblygrwydd ieithyddol.

Jones-Diaz, 1997

“comparative studies between monolinguals and bilinguals have shown that bilingual children demonstrate more sophisticated cognitive skills including advanced concept formation, classification, divergent thinking and problem solving”

Garcia (2009:5)

- ▶ “bilingual education is the only way to educate children in the twenty first century”

OND...

mae diffinio dwyieithrwydd yn gallu bod yn heriol

(Dyma un o negesuon yr erthygl)

Beth yw dwyieithrwydd?

Valdez & Figeora (1994)

- ▶ 'knowing' two languages

- ▶ Clir???

Mayor (1994:75)

- ▶ “what is meant by ‘knowing’ a language is a matter of personal judgement”

Beth am:

- ▶ Y gallu i ddeall iaith, ond nid i siarad?
- ▶ Y gallu i ddeall sgwrs mewn siop, ond nid i ddilyn darlith academaidd?

Haugen (1953:7)

- ▶ “the point where a speaker can first produce complete meaningful utterances in the other language”

Diebold (1964)

Y gallu i ddweud unrhyw air mewn iaith arall

Ai dwyieithrwydd yw hyn?

Oestreicher (1974)

- ▶ “complete mastery of two different languages”

Bloomfield (1933)

- ▶ “native-like control of two or more languages”
- ▶ Native-like?
- ▶ Control?

Grosjean (2010:4)

- ▶ “bilinguals are those who use two or more languages in their everyday lives”
- ▶ ???

Dwyieithrwydd Cytbwys (balanced bilingualism)

“rare, if non-existent, species” (Baetens Beardsmore, 1986)

“Rarely is anyone equally competent in two or more languages across all situations” (Baker, 2011:8)

Cummins (1979, 1981)

- ▶ BICS - Basic Interpersonal Communicative Skills
- ▶ CALP - Cognitive Academic Language Proficiency

Oed?

- ▶ 5 oed - Krashen, 1973
- ▶ 6 oed - Pinker, 1994
- ▶ 12 oed - Lenneberg, 1967
- ▶ 15 oed - Johnson & Newport, 1989

Adolygu

Cwricwlwm Cymru

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.llyw.cymru

Fframwaith y Cyfnod Sylfaen

(Diwygiedig 2015)

Estyn

Datblygu'r Gymraeg yn y Cyfnod Sylfaen

Ionawr 2013

Arfarniad o'r cwrs byr TGAU Cymraeg ail iaith Hydref 2007

Adroddiad Blynyddol Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru 2015-2016

estyn.llyw.cymru
@EstynAEM

Arweiniad atodol: Cymraeg

tud. 3 & 4

- ▶ Hydref 2017
- ▶ <https://www.estyn.gov.wales/document/supplementary-guidance-welsh-0>

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

One language for all

Review of Welsh second language at Key Stages 3 and 4

Report and recommendations

September 2013

Dyfodol Llwyddiannus

Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm
a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru

Yr Athro Graham Donaldson CB
Chwefror 2015

Pam dwyieithrwydd?

- ▶ “Mae’r manteision diwylliannol, gwybyddol ac ymarferol o ddysgu Cymraeg fel iaith fyw yn cynnig dadl gref o blaid ei chynnwys yn elfen orfodol yn y Cwricwlwm ysgol” (Donaldson, 2015:58)

Sesiwn 2

Elfen Asesu 2

Portffolio Tystiolaeth - 60%

7fed o Fai, 2020

- ▶ Tasg 1: Dewis thema addas i'w chyflwyno i grŵp o blant gan greu dau weithgaredd gwahaniaethol i'w cyflwyno iddynt. Dylid nodi'r rhesymeg dros ddewis y thema a'r prif nodau ynghlwm wrth y gweithgareddau. Dylid nodi'r gynulleidfa arfaethedig, a'r math o gyfleoedd addysgu iaith y byddai'r gweithgareddau yn eu cynnig wrth addysgu'r Gymraeg fel ail iaith neu fel iaith gyntaf. (Hyd at 400 gair)
- ▶ Tasg 2: Cyflwyno sesiwn thematig a dau weithgaredd gwahaniaethol i grŵp o blant yn ystod eich cyfnod PAP. Bydd angen i chi ffilmio'r sesiwn a'r gweithgareddau i'w dadansoddi gennych ac i'w cyflwyno fel rhan o asesiad y modwl. (Hyd at 8 munud)
- ▶ Tasg 3: Adfyfyriad ysgrifenedig ar dasg 2 (hyd at 1600 gair).
- ▶ Dylid ffilmio'r asesiadau mewn unrhyw fformat sy'n medru cael ei drosglwyddo i YouTube. Dylid gynnwys linc i'r clip YouTube ar y ddogfen rydych yn ei gyflwyno i Turnitin.
- ▶ EICH CYFRIFOLDEB CHI yw sicrhau bod y clip yn gweithio a'i fod yn bosib i'r marciwr ei wlyio.

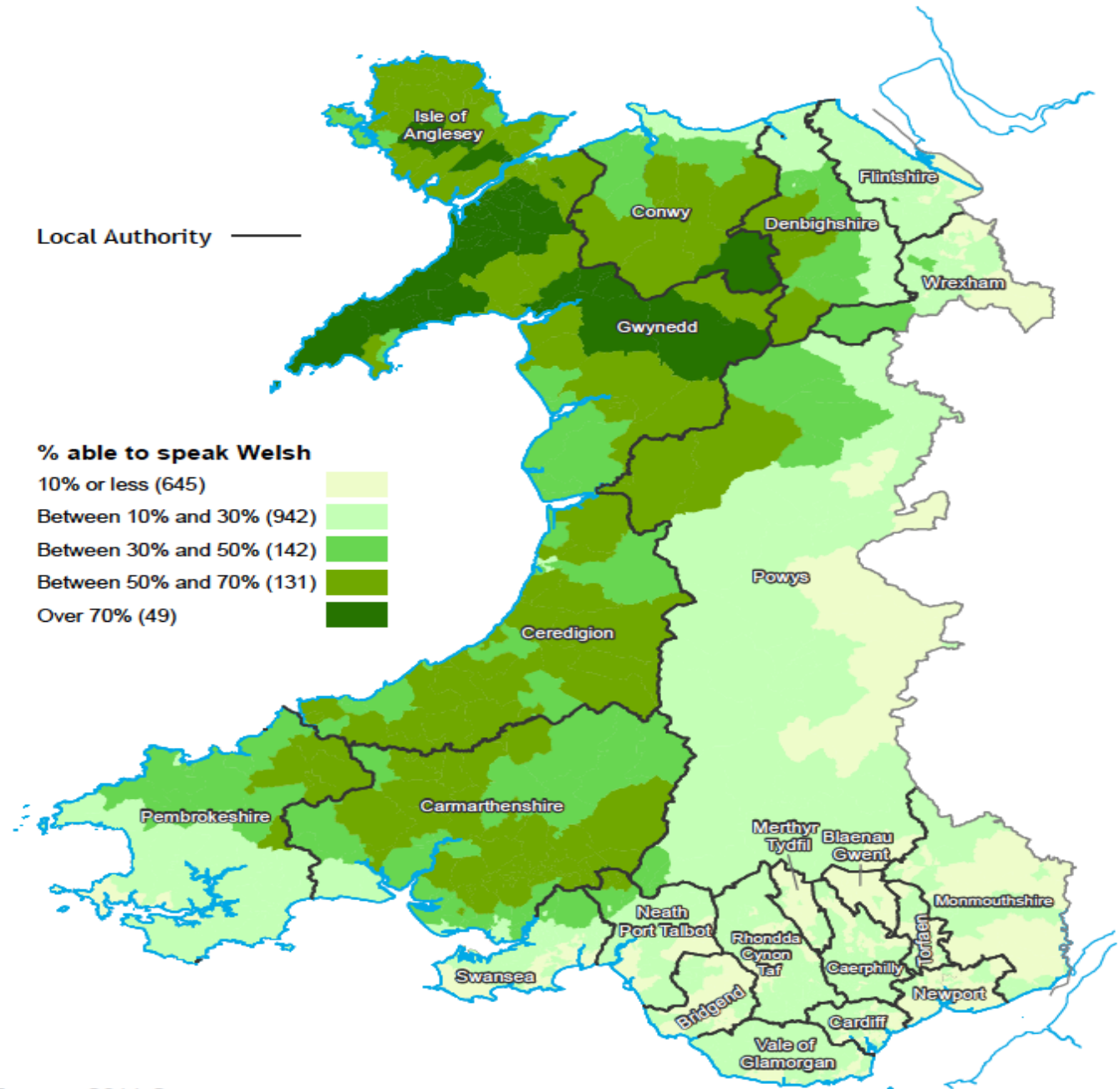
Faint o siaradwyr
Cymraeg sydd yng
Nghymru? (yn ol
cyfrifiad 2011)

562,016 - tua 19%

Ble ydyn nhw?

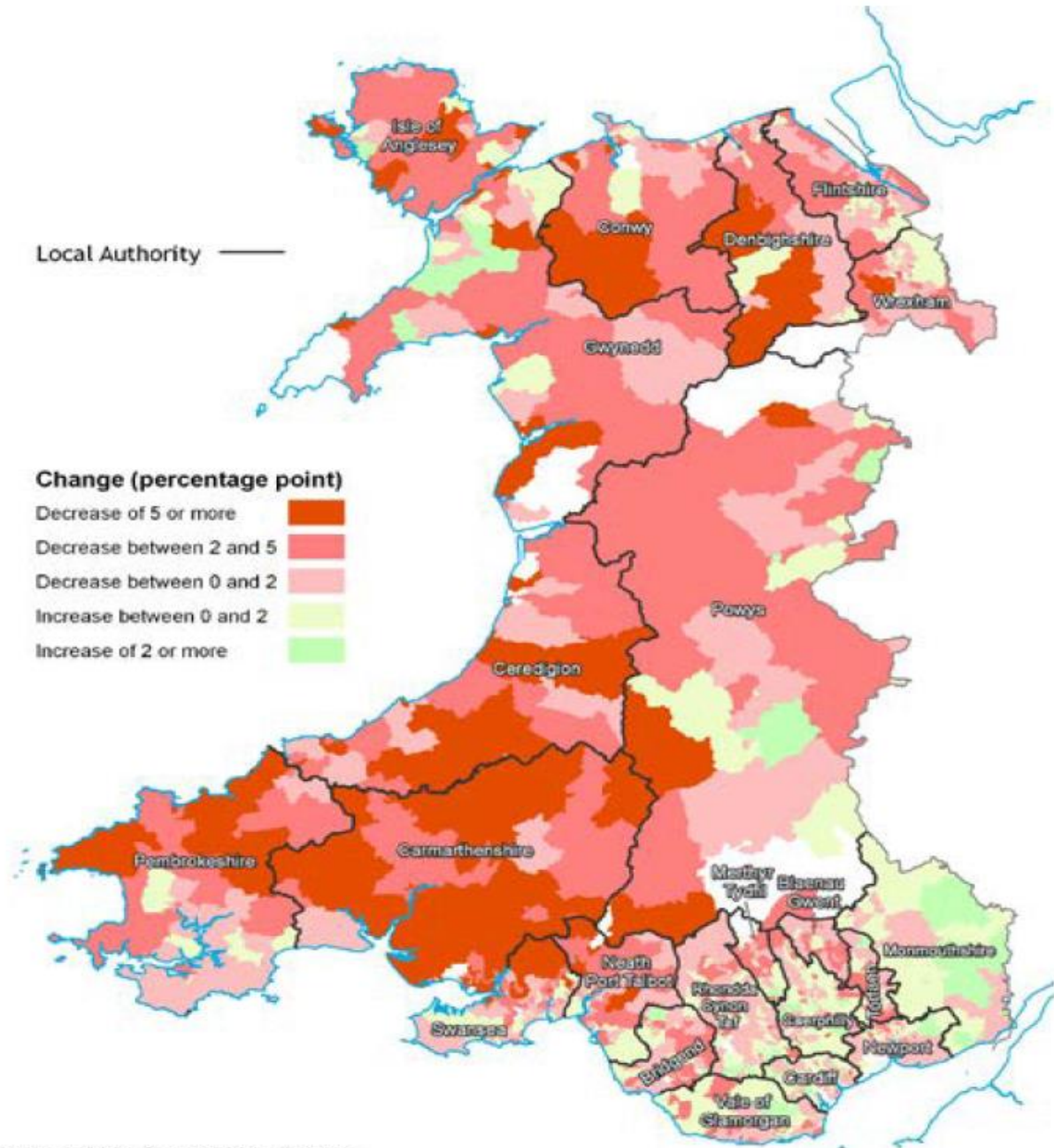
Proportion of people (aged 3 and over) able to speak Welsh, by LSOA, 2011

Ble?

Source: 2011 Census

Change in the proportion of people able to speak Welsh, by LSOA, 2001 to 2011 (a)

Source: 2001 Census 2011 Census

Faint o siaradwyr Cymraeg oedd yng Nghymru yn ol cyfrifiad 1911?

977,000 - 43.5%

Pam y gostyngiad?

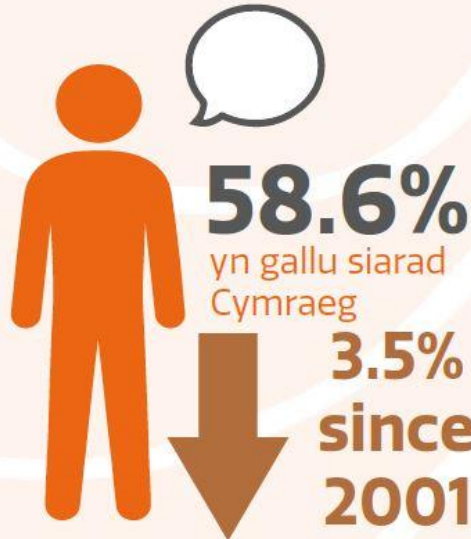
A yw hyn yn golygu y gellid ystyried bod y Gymraeg 'mewn perygl'?

leithoedd mewn perygl (endangered)

- ▶ <https://www.theguardian.com/news/datablog/2011/apr/15/language-extinct-endangered>

Beth yw'r ffactorau sy'n dylanwadu ar nifer y siaradwyr Cymraeg nawr?

The Welsh language

“Welsh is of this soil, this island, this senior language of the men of Britain; and Welsh is beautiful.”

J.R.R. Tolkien

Snowdonia remains a stronghold for the Welsh language, but the decline in Welsh speakers is consistent with that seen at a National level.

What factors influence the number of Welsh speakers

- 1 Out migration of Welsh speakers & in-migration of non Welsh speakers
- 2 Employers recognising the importance & advantage of supporting the Welsh language
- 3 A prosperous economy that encourages people to remain in their communities
- 4 Bi-lingual education
- 5 Lack of affordable housing
- 6 Second homes
- 7 Buildings within the community that enable people to come together
- 8 Language transfer within the family

Beth yw nod LLC ar hyn o bryd?

- ▶ https://www.youtube.com/watch?v=f_qaRCf_BM0

Cymraeg 2050

Symud Cymru Ymlaen 2016 - 2021 (Medi 2016):

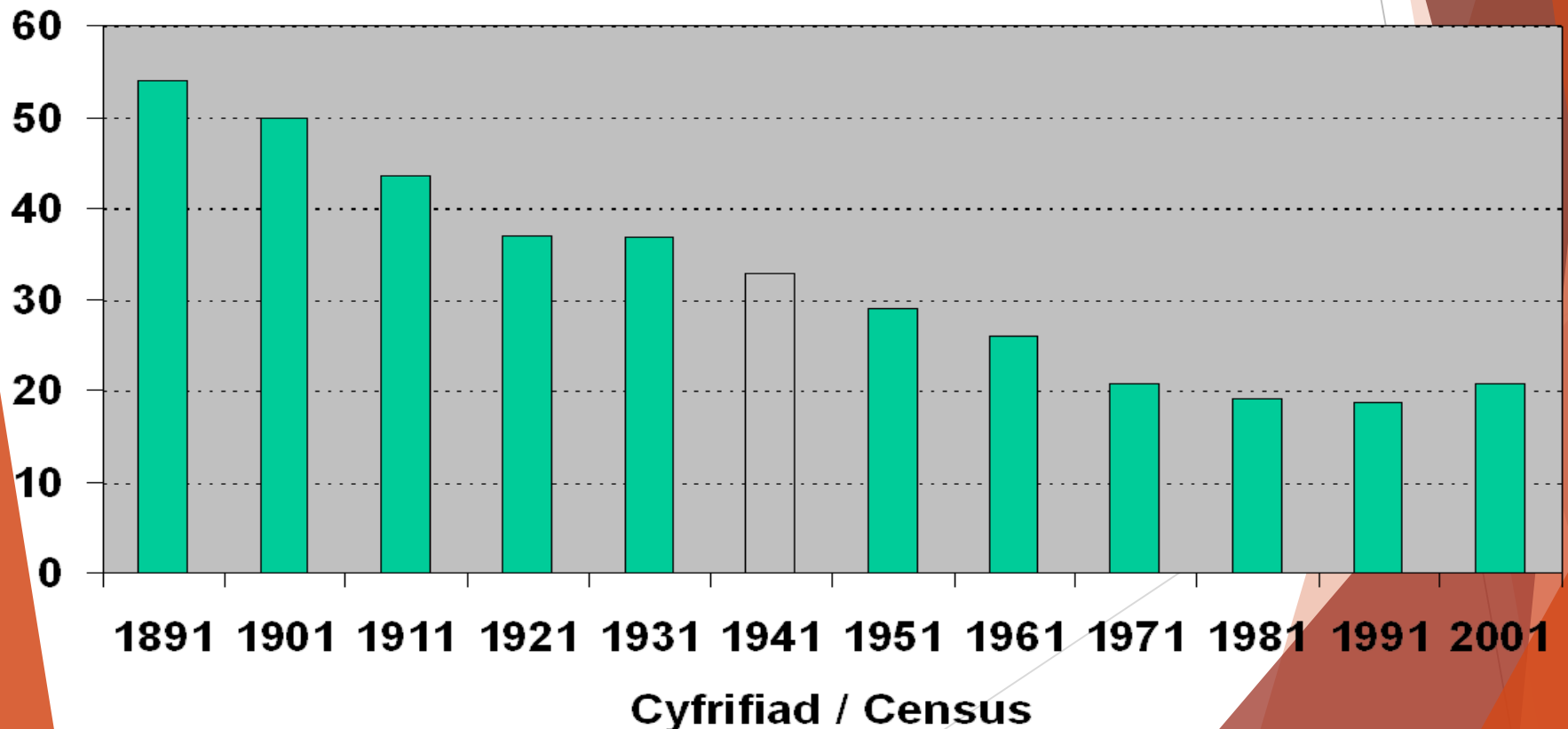
- ▶ yn nodi rhaglen Llywodraeth Cymru i wella economi a gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru, gan sicrhau Cymru sy'n ffyniannus ac yn ddiogel, yn iach ac yn egniol, yn uchelgeisiol ac yn dysgu, yn Unedig ac yn gysylltiedig

Y Gymraeg:

- Gweithio tuag at sicrhau un miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.
- Parhau i fuddsoddi i annog mwy o bobl i siarad a defnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau beunyddiol.
- Diwygio Mesur y Gymraeg er mwyn i fusnesau ac eraill allu buddsoddi i hyrwyddo'r defnydd o'r iaith a sefydlu Cronfa Defnyddio'r Gymraeg.

Pam fod Llywodraeth Cymru am wneud hyn?

"Byddai cyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 yn gwrthdroi 'r gostyngiad yn nifer y siaradwyr dros yr ugeinfed ganrif" (tud .20)

Cymraeg 2050

Y flwyddyn 2050: Mae'r Gymraeg yn ffynnu, mae'r nifer o siaradwyr wedi cyrraedd miliwn, ac mae'n cael ei ddefnyddio ym mhob agwedd o fywyd. Ymhlith y rhai nad ydynt yn siarad Cymraeg ceir ewyllys da ac ymdeimlad o berchnogaeth tuag at yr iaith a chydabyddiaeth gan ei holl gyfraniad i ddiwylliant, Cymdeithas ac economi Cymru.

Cymraeg 2050: 3 strategaeth

- ▶ Cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg
- ▶ Cynyddu defnydd o'r Gymraeg
- ▶ Creu amodau ffafriol - seilwaith a chyd-destun

Cymraeg 2050

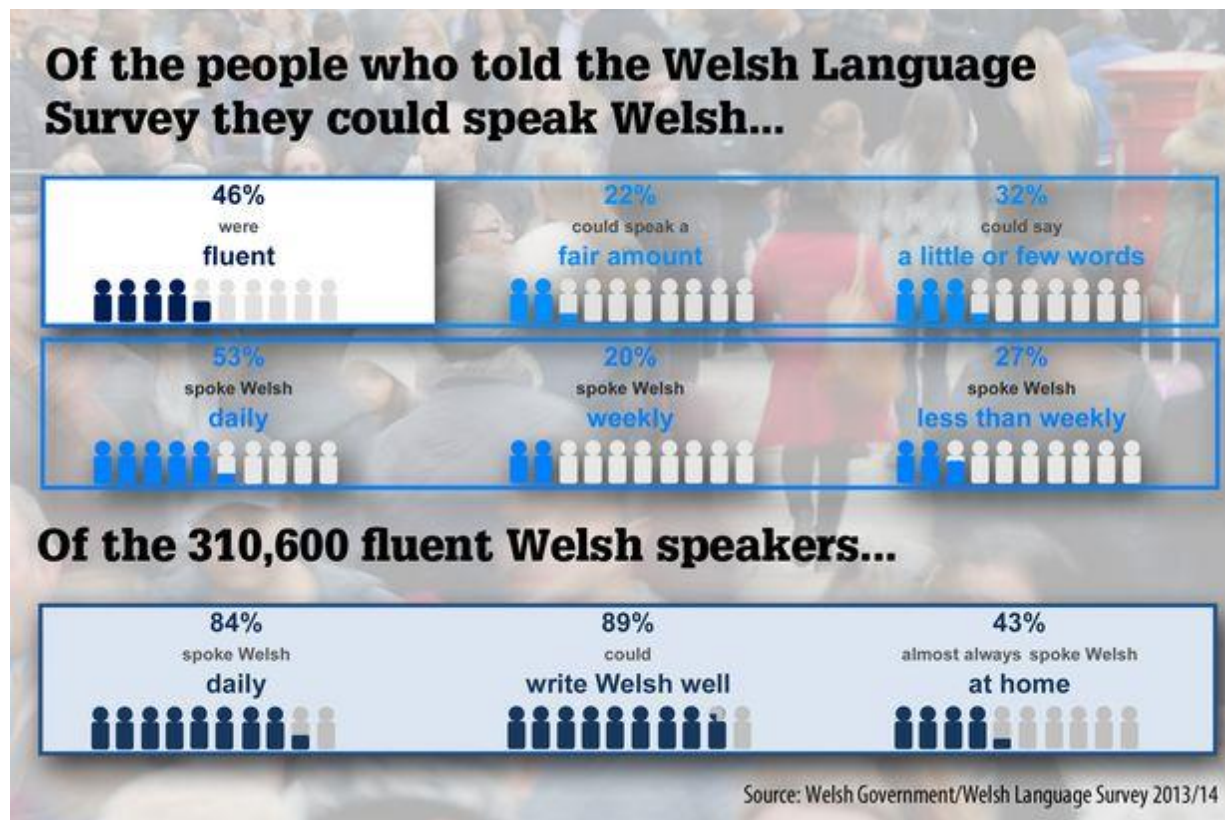
Rydym am weld:

- ▶ Cynnydd yn y dosbarthiad trosglwyddo iaith yn y teulu;
- ▶ Cyflwyno'r Gymraeg yn gynnar i bob plentyn;
- ▶ System addysg sy 'n darparu sgiliau iaith Gymraeg i bawb;
- ▶ Mwy o werthfawrogiad o sgiliau Cymraeg yn y gweithle.

Cymraeg 2050

- ▶ Mae'r targed o filiwn o siaradwyr erbyn 2050 yn arwain yn anochel at y cwestiwn o beth sy'n diffinio 'siaradwr', hynny yw, pa mor gymwys y dylai rhywun fod cyn cael ei ystyried yn 'siaradwr Cymraeg'.
- ▶ Beth ydych chi'n meddwl?

Canlyniadau Arolwg y Gymraeg

‘Siaradwr Cymraeg’?

Cael ei effeithio gan:

- ▶ pwyntiau cyfeirio ieithyddol person (points of reference);
- ▶ sut maen nhw'n mesur eu gallu yn erbyn sgiliau pobl eraill maen nhw'n eu hadnabod;
- ▶ i ba raddau y mae eu cymhelliant neu eu dyheadau yn eu hysgogi i werthfawrogi eu sgiliau yn y Gymraeg.

Cymraeg 2050 - Cyflawni'r targedau

- ▶ **Ehangu**'r ddarpariaeth blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg drwy ddarparu 150 o grwpiau meithrin ychwanegol dros y ddegawd nesaf
- ▶ **Cynyddu**'r gyfran o bob grŵp blwyddyn ysgol sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg o 22 y cant i 30 y cant erbyn 2031, ac yna 40 y cant erbyn 2050.
- ▶ **Trawsnewid** sut rydym yn addysgu'r Gymraeg i bob dysgwr er mwyn i o leiaf 70 y cant o'r dysgwyr hynny ddweud erbyn 2050 eu bod yn gallu siarad Cymraeg erbyn iddynt adael yr ysgol.

Cymraeg 2050 - Cyflawni'r targedau

- ▶ **Cynyddu** nifer yr athrawon cynradd sy'n gallu addysgu yn Gymraeg o 2,900 i 3,900 erbyn 2031 a 5,200 erbyn 2050;
- ▶ **Cynyddu** nifer yr athrawon uwchradd sy'n gallu addysgu Gymraeg o 500 i 900 erbyn 2031 a 1,200 erbyn 2050;
- ▶ **Cynyddu** nifer yr athrawon uwchradd sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg o 1,800 i 3,200 erbyn 2031 a 4,200 erbyn 2050.

Cymraeg 2050 - Cyflawni'r targedau

- ▶ Diwygio'r arlwy addysg a sgiliau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog ôl-16 er mwyn sicrhau bod pobl ifanc yn cael y cyfle i barhau i ddatblygu sgiliau dwyieithog i gefnogi economi lewyrchus.
- ▶ Adolygu'r ddeddfwriaeth sy'n sail i'r Gymraeg er mwyn sicrhau ei bod yn cynnig sylfaen gref ar gyfer hyrwyddo a hwyluso defnydd o'r Gymraeg.
- ▶ Sicrhau bod Llywodraeth Cymru yn arwain drwy esiampl drwy hyrwyddo a hwyluso mwy o ddefnydd o'r Gymraeg gan ein gweithlu ein hunain.

Cymraeg 2050 - Cyflawni'r targedau

- ▶ Datblygu ffocws rhanbarthol newydd i ddatblygu economaidd i helpu pob rhan o Gymru i elwa ar ffyniant a chefnogi pob ardal i ddatblygu ei hunaniaeth unigryw ei hun.
- ▶ Weddnewid y dirwedd ddigidol Gymraeg gan ganolbwyntio'n benodol ar dechnolegau iaith.
- ▶ Datblygu rhaglen genedlaethol i gynyddu dealltwriaeth o ddwyieithrwydd.

Cymraeg 2050 - Cyflawni'r targedau

"Mae angen gweithredu nawr ac yn y dyfodol er mwyn:

- ▶ cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg;
- ▶ cynyddu ac ehangu cyfleoedd iddynt ddefnyddio eu sgiliau;
- ▶ creu amgylchedd lle bydd pawb am ddefnyddio'r Gymraeg."

Cymraeg 2050 - Cyflawni'r targedau

- ▶ creu amgylchedd lle bydd pawb eisiau defnyddio'r Gymraeg

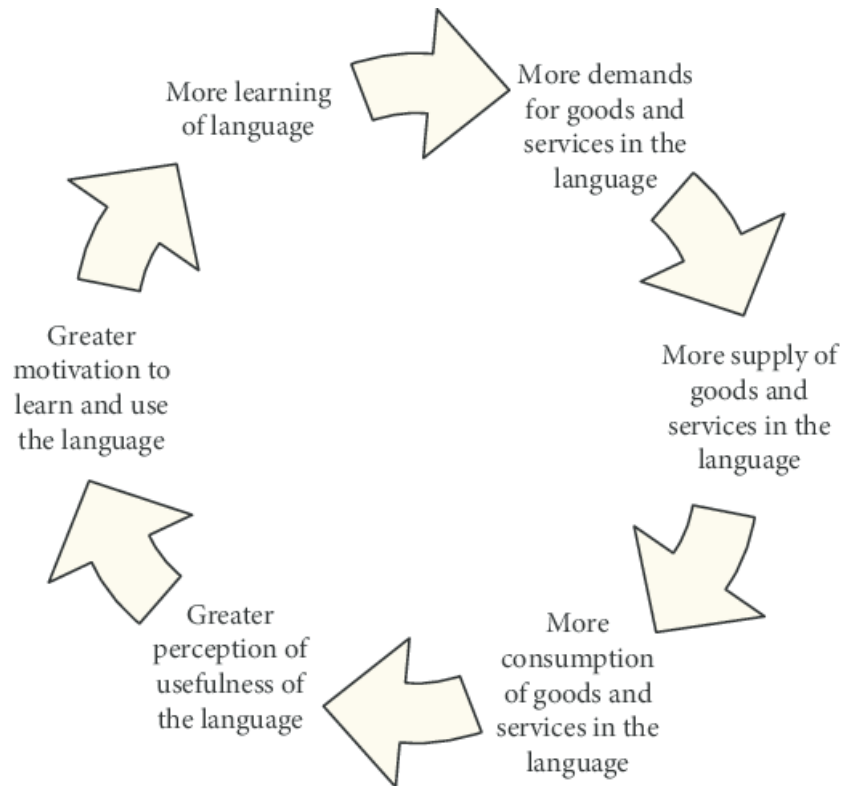
Pam mae hyn yn bwysig?

Strubell (2011)

Yn dangos y gydberthynas a'r rhyng-ddibyniaeth rhwng:

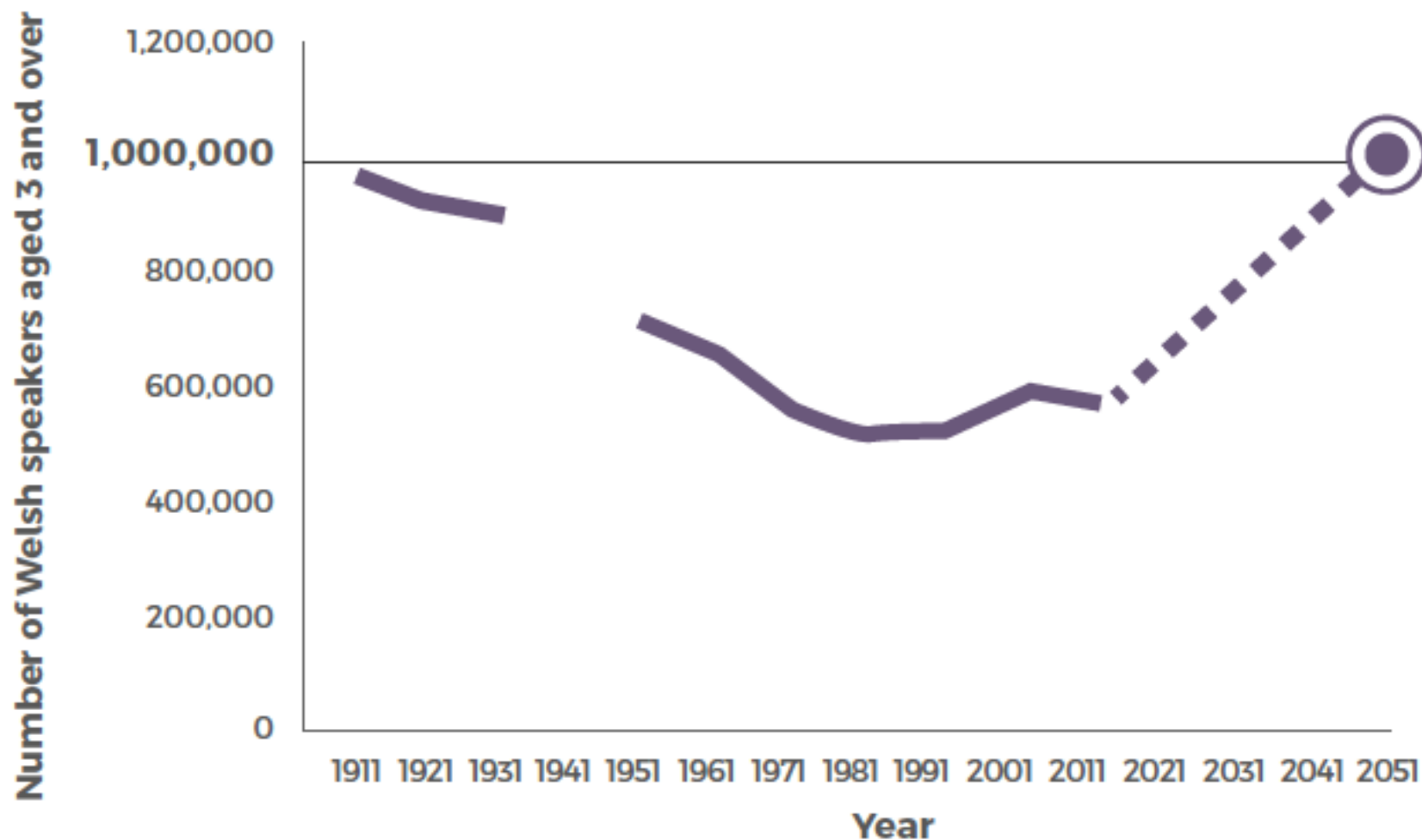
- ▶ dysgu iaith
- ▶ galw am nwyddau a gwasanaethau yn yr iaith a'u cyflenwi
- ▶ defnyddio nwyddau a gwasanaethau yn yr iaith
- ▶ canfyddiad o ddefnyddioldeb yr iaith
- ▶ cymhelliad i ddysgu a defnyddio'r iaith.

Strubell (2011)

Cymraeg 2050

Chart 1: Number of people aged three and over able to speak Welsh, 1911-2011 Census, together with the ambition by 2050⁵

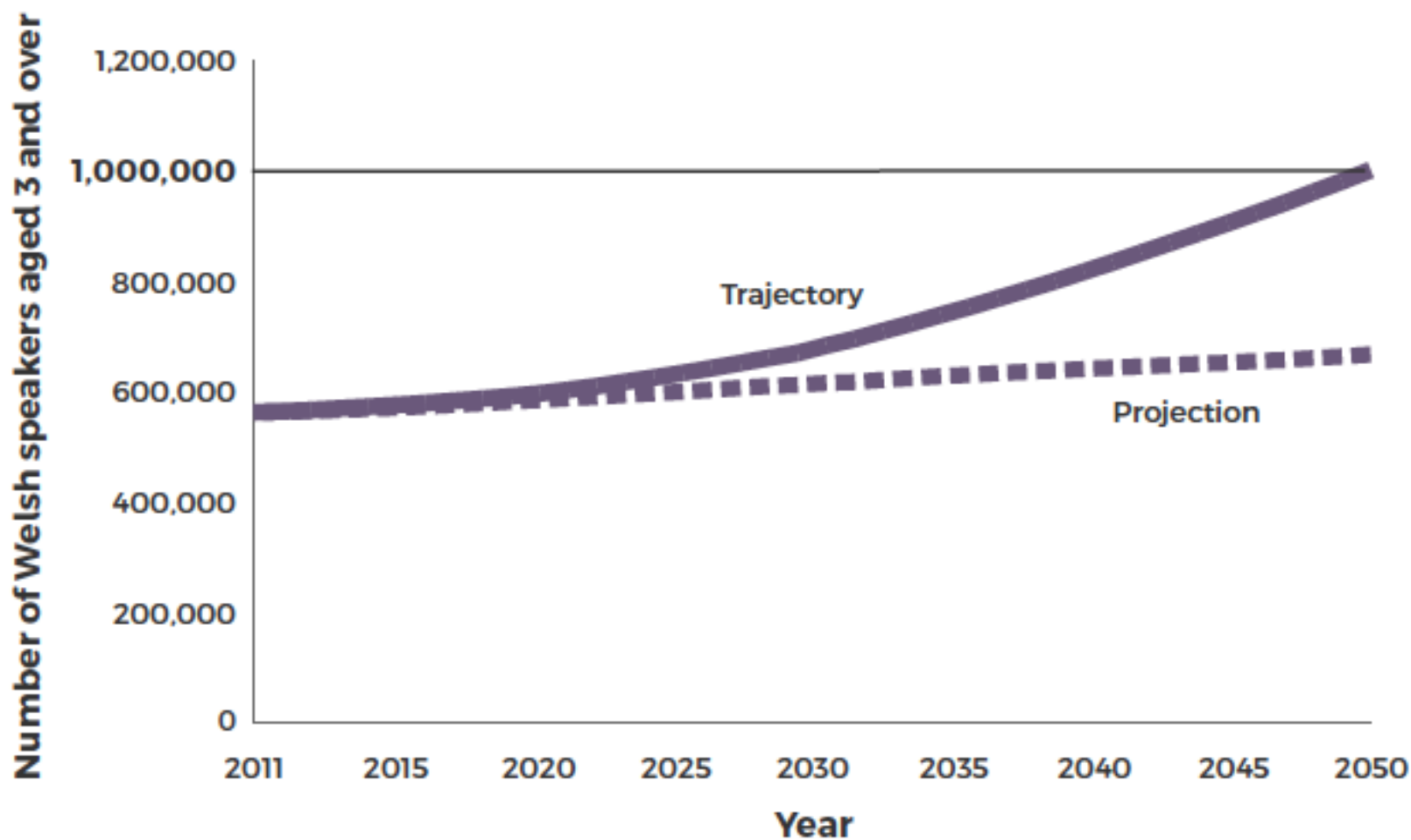

Cymraeg 2050

- ▶ Addysg drochi cyfrwng Cymraeg yw ein prif ddull ar gyfer sicrhau y gall plant ddatblygu eu sgiliau iaith Gymraeg, ac ar gyfer creu siaradwyr newydd.

Cymraeg 2050

Chart 2: Projection and trajectory of the number of Welsh speakers aged three and over, 2011-2050

Cymraeg 2050

- ▶ Rydyn ni eisiau i bob un o'n dysgwyr gael y cyfle i fod yn ddwyieithog. Er mwyn cyrraedd miliwn o siaradwyr, bydd angen i ni gynyddu nifer y dysgwyr mewn ysgolion cyfrwng Saesneg sy'n llwyddo i gaffael yr iaith.

Cymraeg 2050

Overall target: 1 million Welsh speakers by 2050

	2011 >	2017 >	2021 >
Trajectory: Number of Welsh speakers	562,000	570,000* *projection	600,000

How will we get there?

	2017 >	2021 >
Increase the language transmission rate	Continue the trend of a small increase seen between the 2001 and 2011 Census	
Increase the proportion of learners who leave school able to speak Welsh		New curriculum introduced

Cymraeg 2050

2026	>	2031	>	2036	>	2041	>	2046	>	2050
630,000		680,000		750,000		830,000		920,000		1,000,000

2026	>	2031	>	2036	>	2041	>	2046	>	2050
Gradual increase in the transmission rate, with a further increase in the period 2031-50										

	First cohort finish new curriculum where 55% of all learners at the end of statutory education are able to speak Welsh (around 19,000 learners annually) Thereafter, a gradual increase towards 70% in 2050	70% of all learners at the end of statutory education are able to speak Welsh (around 25,000)
--	---	--

Cymraeg 2050

The English-medium sector has an important contribution to make to our aim of developing Welsh speakers. To reach a million speakers, we need to transform how we teach Welsh to learners in all other schools, in order that at least half of those learners report by 2050 that they can speak Welsh by the time they leave school. We intend to develop a single continuum for the teaching of Welsh as a language, with an emphasis on learning Welsh predominantly as a means of communication, particularly oral communication.

Cymraeg 2050

All schools in Wales will be required to introduce the language continuum to all learners over time, and embed the acquisition of Welsh language skills across the curriculum. Through this we aim to ensure that by 2050 at least 70 per cent of all learners develop their Welsh language skills and are able to use the language with confidence in all aspects of their lives by the time they leave school. The introduction of the continuum will take time. Its success is dependent on developing the skills of the workforce and also on the availability of opportunities for learners to use the language in a wide range of contexts outside the classroom.

Estyn 2018

"Fodd bynnag, yn gyffredinol, nid yw disgyblion yn ymarfer eu medrau Cymraeg yn ddigonol y tu allan i'r gwersi neu mewn lleoliadau mwy cymdeithasol".

(Estyn, 2018:38)

Yn y mwyafrif o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg, mae'r disgyblion yn dechrau'n dda wrth ddysgu siarad a gwrandao yn Gymraeg. Mae agwedd gadarnhaol gan y rhan fwyaf o'r disgyblion tuag at ddysgu'r iaith, ac maent yn gwneud cynnydd da yn ystod sesiynau grŵp cyfan.

Estyn 2018

- ▶ Mae safonau Cymraeg yn parhau i fod yn faes i'w ddatblygu mewn traean o ysgolion a lleoliadau cynradd cyfrwng Saesneg. Mewn lleiafrif o ysgolion, nid oes digon o amser yn cael ei neilltuo i addysgu Cymraeg. O ganlyniad, nid yw disgyblion yn adeiladu ar y Gymraeg y maent yn ei dysgu yn y Cyfnod Sylfaen ac nid ydynt yn defnyddio'r iaith yn hyderus y tu allan i wersi Cymraeg ffurfiol. Mae gan lawer o athrawon ddiffyg hyder wrth addysgu Cymraeg ac nid oes digon o gyfleoedd iddyn nhw wella'u medrau.

Addysg ddwyieithog yng Nghymru

Ers pryd bu astudio'r
Gymraeg yn orfodol?

Gorfodol?

- ▶ 1990 - CA1, 2 a 3 (5-14)
- ▶ 1999 - CA4 (14-16)
- ▶ 2011 - Cyfnod Sylfaen (3-7)
- ▶ TGAU?

Exclusive poll: 64% oppose compulsory Welsh to age 16

- ▶ Newyddion ITV, 10 Gorffennaf, 2015
- ▶ <http://www.itv.com/news/wales/2015-07-10/exclusive-poll-64-oppose-compulsory-welsh-to-age-16/>

Until when, if at all, do you think it should be compulsory for children in English-speaking schools in Wales to learn Welsh?

- ▶ Not compulsory at all - 33%
- ▶ Until the end of primary school (age 11) - 16%
- ▶ Until the end of Key Stage 3 (age 14) - 15%
- ▶ Until the end of GCSEs (age 16) - 18%
- ▶ Until the end of A-levels (age 18) - 9%
- ▶ Don't know - 9%

Source: YouGov / ITV Wales / Cardiff University | 24-26 June |
Sample: 1151

Poll backs all school pupils becoming fluent in Welsh

- ▶ Teach all pupils to communicate effectively in Welsh 56%
 - ▶ Not teach all pupils to communicate effectively in Welsh 33%
 - ▶ Don't know 11%
-
- ▶ Support English-medium schools teaching some subjects in Welsh 42%
 - ▶ Oppose English-medium schools teaching some subjects in Welsh 48%
 - ▶ Don't know 10%
-
- ▶ <http://www.itv.com/news/wales/2014-11-10/poll-backs-all-school-pupils-becoming-fluent-in-welsh/>

Welsh language GCSE should be made optional, says petition

- ▶ 11 Mehefin, 2017
- ▶ https://www.southwalesargus.co.uk/news/15341248.Welsh_language_GCSE_should_be_made_optional_says_petition/

Welsh language 'stick approach' to lessons 'not working'

- ▶ 24 Ionawr, 2017
- ▶ <https://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-politics-38736880>

‘We’re told we’re anti-Welsh bigots and fascists’ – the storm over Welsh-first schooling’

- ▶ Guardian, 20 Mehefin, 2017
- ▶ <https://www.theguardian.com/education/2017/jun/20/storm-welsh-only-schools-minority-language>

Hansard vol.212, 845-906 (1958)

Lord Raglan

- ▶ <https://api.parliament.uk/historic-hansard/lords/1958/nov/26/compulsory-teaching-of-welsh>
- ▶ ...there are many parts of Wales in which the Welsh language is dead, for a language may surely be said to be dead if less than 5 per cent of the people speak it. Areas in which the language is dead include my own county of Monmouthshire, which, strictly speaking, is not in Wales. It also includes Cardiff, the capital of Wales, the whole of Radnorshire, the whole of South Pembrokeshire, in which Welsh has not been spoken for centuries, and considerable parts of other counties. In those areas Welsh is for all practical purposes a foreign language”.

Addysg ddwyieithog yng Nghymru

Yn ôl Baker (1993:15):

In between basically monolingual Welsh and monolingual English schools in Wales, there is the widest variety of practice of bilingual education. The kaleidoscopic variety of bilingual education practice in Wales makes the production of a simple typology inherently dangerous.

Pa fath o arfer ddwyieithog ydych chi'n ymwybodol ohono yng Nghymru?

Beth yw canran yr ysgolion Cymraeg?

Yn 2017-18:

- ▶ 61,665 Cymraeg yw unig neu brif gyfrwng y cyfarwyddyd
- ▶ 4,160 defnyddir y Gymraeg fel cyfrwng addysgu ar gyfer rhan o'r cwricwlwm
- ▶ 210,885 addysgir y Gymraeg fel ail iaith
- ▶ 140 ni chaiff unrhyw Gymraeg ei defnyddio na'i haddysgu

Stats Wales

Yng Nghymru, mae ystod o ddarpariaethau cyfrwng Cymraeg yn cael ei gynnig.

Amlinellir hyn yn y ddogfen ‘Diffinio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg’
(Llywodraeth Cymru, 2007).

Ysgol Gymraeg = Addysgir mwy na hanner y pynciau canlynol yn gyfan gwbl neu'n rhannol yn y Gymraeg -

(a) Addysg grefyddol, a

(b) Pynciau ac eithrio'r Gymraeg a'r Saesneg sy'n bynciau sylfaen mewn perthynas â disgyblion yn yr ysgol

Deddf Addysg 2002;
Adran 05(7)

Sawl categori?

Ysgol Gynradd Cyfrwng Cymraeg (WM)

- ▶ Mae pob disgybl yn y Cyfnod Sylfaen yn cael profiad o'r meysydd dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Cymraeg yw'r prif gyfrwng addysgu yng Nghyfnod Allweddol 2 ac mae o leiaf 70% o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Ysgol Gynradd Ddwy Ffrwd (DS)

- ▶ Mae dau fath o ddarpariaeth yn bodoli ochr yn ochr yn yr ysgolion hyn. Mae'r rhieni/disgyblion yn dewis naill ai'r ddarpariaeth sy'n bennaf drwy gyfrwng y Gymraeg, a gyflwynir yn yr un modd ag yng nghategori , neu'r ddarpariaeth sy'n bennaf drwy gyfrwng y Saesneg, a gyflwynir yn yr un modd ag yng nghategori 5.

Ysgol Gynradd Drawsnewidiol: cyfrwng Cymraeg ond â defnydd sylweddol o'r Saesneg (TR)

- ▶ Mae disgyblion yn y Cyfnod Sylfaen yn cael profiad o'r meysydd dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn bennaf. Defnyddir y naill iaith a'r llall i addysgu yng Nghyfnod Allweddol 2, ond rhoddir mwy o bwyslais ar y Gymraeg, sy'n gyfrwng addysgu ar gyfer dros hanner a hyd at 70% o'r cwricwlwm.
- ▶ (Dim ond dros dro y byddai ysgolion yn y categori hwn fel arfer)

Ysgol Gynradd cyfrwng Saesneg yn bennaf ond â defnydd sylweddol o'r Gymraeg (EW)

- ▶ Mae disgyblion yn y Cyfnod Sylfaen yn cael profiad o'r meysydd dysgu yn y naill iaith a'r llall ond rhoddir mwy o bwyslais ar y Saesneg. Defnyddir y Gymraeg a'r Saesneg wrth addysgu yng Nghyfnod Allweddol 2, ond rhoddir mwy o bwyslais ar y Saesneg. Mae'r Gymraeg yn gyfrwng addysgu ar gyfer 20% - 50% o'r cwricwlwm cynradd yn gyffredinol.

Ysgol Gynradd cyfrwng Saesneg yn bennaf (EM)

- ▶ Mae pob disgybl yn y Cyfnod Sylfaen yn cael profiad o'r meysydd dysgu drwy gyfrwng y Saesneg yn bennaf. Saesneg yw'r prif gyfrwng addysgu yn CA2. Addysgir y Gymraeg fel ail iaith yn CA2, ac mae'n bosibl y caiff rhai agweddau ar rai pynciau eu dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae llai na 20% o'r addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Teipoleg Addysg Dwyieithog

Teipoleg Addysg Dwyieithog, addasiad o Baker (2011)

MONOLINGUAL FORMS OF EDUCATION FOR BILINGUALS

Type of Program	Typical Type of Child	Language of Classroom	Societal and Educational Aim	Aim in Language Outcome
Mainstreaming / Submersion (Structured Immersion)	Language Minority	Majority Language	Assimilation / Subtractive	Monolingualism
Mainstreaming / Submersion with Withdrawal Classes / Sheltered English / Content-based ESL	Language Minority	Majority Language with 'Pull-out' L2 lessons	Assimilation / Subtractive	Monolingualism
Segregationalist	Language Minority	Minority Language (forced, no choice)	Apartheid	Monolingualism

STRONG FORMS OF BILINGUAL EDUCATION FOR BILINGUALISM AND BILITERACY

Type of Program	Typical Type of Child	Language of Classroom	Societal and Educational Aim	Aim in Language Outcome
Immersion	Language Majority	Bilingual with initial emphasis on L2	Pluarlism and Enrichment. Additive	Bilingualism and Biliteracy
Maintenance / Heritage Language	Language Majority	Bilingual with emphasis on L1	Maintenance, Pluralism and Enrichment. Additive	Bilingualism and Biliteracy
Two Way / Dual Language	Mixed Language Minority & Majority	Minority and Majority	Maintenance, Pluralism and	Bilingualism and Biliteracy

<https://www.youtube.com/watch?v=syg87gaMWOE>

Dwyieithrwydd ychwanegiannol a chynnil

Dwyieithrwydd ychwanegiannol: amgylchedd sy'n ffafriol i ddatblygiad yr iaith gyntaf yn ogystal â datblygiad yr ail iaith ac sy'n arwain at gadw 'r ddwy iaith.

$$L1 + L2 = L1 + L2$$

Dwyieithrwydd cynnil: heb gymorth iaith gyntaf, gall dysgu iaith newydd arwain at golli'r iaith gyntaf.

$$L1 + L2 - L1 = L2$$

Dwyieithrwydd deinamig ac ailadroddus

Dwyieithrwydd deinamig: Mae angen y graddau amrywiol o alluoedd a defnydd o arferion iaith lluosog i bobl gyfathrebu.

Dwyieithrwydd ailadroddus: natur gymhleth a deinamig adfywiad iaith mewn cymdeithasau sydd wedi cael eu symud o'r iaith yn sylweddol wrth iddynt geisio adfywio'r iaith.

Ddwyieithrwydd ar y pryd a Dwyieithwyrdd Dilyniannol

Ddwyieithrwydd ar y pryd: plant sy'n caffael dwy iaith o enedigaeth. Yn yr achosion hyn, siaredir y ddwy iaith i'r plant gan eu rhieni neu eu gofalwyr ac maent yn tyfu i fyny gan wybod y ddwy iaith.

Dwyieithrwydd dilyniannol: plant sy'n dysgu un iaith o enedigaeth, a'r llall ar ryw adeg yn ystod plentyndod.

Beth yw'r gwahaniaeth rhwng:
dysgu iaith a chaffael iaith?

- ▶ Caffael ail iaith (SLA)
- ▶ Caffael I2

Mirain Rhys (2014)

“Recent statistics...indicate that children who are taught through the medium of Welsh but don’t speak Welsh at home are less likely to overachieve by the time they reach the end of their primary schooling...”

The trouble with bilingual education: The ever increasing gap between research, policy and practice.

<https://www.iwa.wales/click/2014/11/the-trouble-with-bilingual-education-the-ever-increasing-gap-between-research-policy-and-practice/>

Oes arfer da?

Astudiaethau Achos - Estyn

Gwledydd Eraill:

- ▶ Seland Newydd
- ▶ Canada
- ▶ Gwlad y Basg

- ▶ CLIL
- ▶ Moodle

Themau'r erthygl

- ▶ Beth yw dwyieithrwydd?
- ▶ Beth yw addysg ddwyieithog? - teipoleg, dulliau 'cryf' a 'gwan', 'ffiniau' iaith
- ▶ Addysg 'drochi' iaith - manteision, anfanteision
- ▶ Statws yr iaith
- ▶ Dulliau dysgu ac addysgu ail iaith - CLIL
- ▶ Gwahanu neu cyfuno ieithoedd yn yr ystafell ddosbarth

Llyfryddiaeth

Baker, C. (1993) *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Penybont: WBC Print.

Llywodraeth Cymru (2007) *Diffinio Ysgolion yn ôl eu darpariaeth cyfrwng Cymraeg*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru.

García, O. (2009) *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. Chichester: Wiley-Blackwell.

Darllen Pellach

- ▶ Baker, C. & Wright, W. (2018)
*Foundations of Bilingual Education
and Bilingualism. 6th edition. Bristol:
Multilingual Matters.*